

Ontmoet de Schelde

Sigmoidplan
Wal-Zwijn

December 2015

Sigmoidproject Wal-Zwijn: dijkwerken van start

De gemeente Hamme grenst zowel aan de Schelde als aan de Durme en telt verschillende Sigmagebieden langs beide rivieren. In deze nieuwsbrief zoomen we in op Grote Wal, Kleine Wal, Zwijn en Groot Schoor. Onder de naam 'Wal-Zwijn' gaan hier in het voorjaar van 2016, in het kader van het Sigmoidplan, de eerste dijkwerken van start. Met die werken willen waterwegbeheerder Waterwegen en Zeekanaal NV (W&Z) en het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) Vlaanderen in de toekomst beter tegen overstromingen beveiligen en de natuur langs de Schelde en haar zijrivieren opwaarderen.

Waarom zijn die maatregelen nodig? Hamme en heel wat andere plaatsen langs de Schelde en haar zijrivieren zijn gevoelig voor overstromingen. Ook verloren de rivieralleen in de loop der jaren heel wat natuurlijke overstromingsgebieden, onder meer door

bebouwing en landbouwgebruik. Daarom geven we de rivier weer meer ruimte. Zo kunnen we overvloedig rivierwater bij stormtij opvangen en beschermen we de omgeving tegen overstromingen. Door tegelijkertijd de typische natuur rond de Schelde te herstellen, werken we aan de Europese natuurdoelen.

In deze nieuwsbrief lees je alles over de werken die in Wal-Zwijn op stapel staan.

Sander Belmans

Projectingenieur Waterwegen en Zeekanaal NV

Elias Verbanck

Projectleider Agentschap voor Natuur en Bos

Het Sigmoplan in Hamme

© Wilda - Yves Adams

De rampzalige overstromingen van 1953 en 1976 staan in ons collectieve geheugen gegrift. Het Sigmoplan wil dit onheil in de toekomst voorkomen, ook in Hamme. Maak kennis met dit project, dat Vlaanderen beter wil beschermen tegen overstromingen vanuit de Schelde en haar zijrivieren.

Maatregelen tegen wateroverlast

De Schelde en haar zijrivieren staan tot ver landinwaarts onder invloed van het getij van de Noordzee. Bij stormtij of zware regenval kan dat leiden tot gevaarlijk hoge

waterstanden en zelfs tot overstromingen. Het Sigmoplan wil Vlaanderen hier beter tegen beschermen. Dat doen we niet alleen door dijken te verhogen en te verstevigen, maar ook door een keten van gecontroleerde overstromingsgebieden aan te leggen, kortweg GOG's. Een GOG vangt het water gecontroleerd op en geeft de rivier opnieuw meer speelruimte. Ook in Hamme, waar de Durme in de Schelde stroomt, werkt het Sigmoplan uitgekende oplossingen uit in de Sigmaprojecten Durmevallei en Wal-Zwijn.

Wordt er voor getijdennatuur gekozen, dan ontstaan er door de werking van het getij slikken en schorren. Die spelen een belangrijke rol in de zelfzuiverende functie van rivieren en vormen een Europees beschermde habitat.

Meer dan veiligheid en natuurontwikkeling

Het landschap van de Schelde en haar zijrivieren is er ook om van te genieten. Met nieuwe fietsbare jaagpaden op de dijken, wandelroutes, vogelkijkhutten en uitkijkpunten komen wandelaars en fietsers ruimschoots aan hun trekken.

Het Sigmoplan houdt ook rekening met de lokale economie en het toerisme rond de rivieren. En met de landbouwers die door de aanleg van overstromingsgebieden getroffen worden. Samen met hen zoeken we naar de meest leefbare oplossingen.

Ecosysteem in de lift

Het Sigmoplan herstelt ook de natuur die de laatste decennia langs de Schelde en haar zijrivieren verloren ging. We zetten in op twee soorten natuur: wetlands en getijdennatuur. Door de aanleg van wetlands ontstaan plassen, rietpartijen en drassige broekbossen met een hoge grondwaterstand in de winter en het vroege voorjaar. Wetlands fungeren als een soort spons en houden het regenwater lange tijd vast.

In het verleden werd Hamme vaak geteisterd door overstromingen.

De projectgebieden van Wal-Zwijn

Op een oppervlakte van 170 hectare telt het projectgebied Wal-Zwijn vier deelgebieden die elk een stukje van een ingenieuze puzzel vormen: Kleine Wal, Grote Wal, Zwijn en Groot Schoor.

Overstromingsgebied

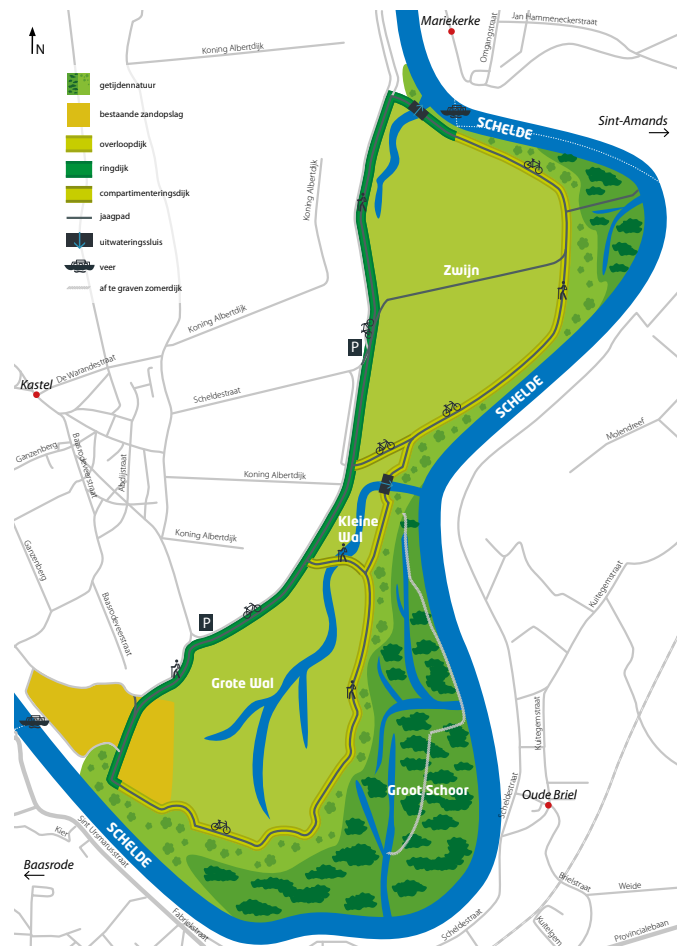
Grote Wal in het zuiden en **Zwijn** in het noorden zijn met elkaar verbonden via **Kleine Wal**, een groene corridor. De drie gebieden zullen samen een gecontroleerd overstromingsgebied (GOG) vormen. Bij stormtij op de Schelde – een combinatie van een noordwesterstorm en springtij die zich hooguit enkele keren per jaar kan voordoen – zal dit GOG in werking treden. Hoe? Het rivierwater stroomt over een overlooptdijk het gebied binnen en blijft daar tot het waterpeil van de Schelde opnieuw is gezakt. Via twee uitwateringssluizen in Kleine Wal en Zwijn stroomt het water dan terug naar de rivier. Een hoge, stevige ringdijk houdt de dorpen, akkers en graslanden van Kastel en Moerzeke droog wanneer het GOG in werking treedt. Eerst worden de nieuwe ringdijk en de uitwateringssluizen gebouwd, vervolgens wordt de oude Schelddijk verlaagd.

Het zand van de baggerwerken op de Durme droogt momenteel nog in een grote zandopslagplaats.

Ringdijk van Durmezand

In de zuidwestelijke uithoek van **Grote Wal**, ter hoogte van de Baasrodeveerstraat, ligt in totaal 150.000 kubieke meter zand opgeslagen. Dat werd bij baggerwerken uit de Durme gehaald. Het Durmezand is milieuhygiënisch geschikt als bouwstof voor de duurzame aanleg of versteviging van nieuwe dijken of waterkeringen. Het zal worden gebruikt om in het voorjaar van 2016 een nieuwe ringdijk aan te leggen in Wal-Zwijn. Het rivierzand wordt aangevuld met lokaal afgegraven zand, bijvoorbeeld uit de bestaande zomerdijk en akkers van Groot Schoor, een nieuwe afwateringsgracht in Grote

en Kleine Wal, en enkele akkers in Zwijn. Zo blijven de omliggende dorpen rond Wal-Zwijn van heel wat vrachtwagenritten gespaard.

Dagelijks onder water

De polder van **Groot Schoor** speelt een sleutelrol bij de realisatie van Wal-Zwijn. Doordat het land aan de Schelde wordt teruggegeven, zal de rivier in de brede, laaggelegen bocht meer water kunnen bergen. Dat haalt bij stormtij de druk van de ketel. De oude zomerdijk aan de Scheldeoever moet wijken. Door de ontpoldering heeft het getij hier weer vrij spel en ontstaat er een uitgestrekt zoetwatergetijdennatuurgebied.

Het Sigmagebied Wal-Zwijn hangt nauw samen met het gecontroleerde overstromingsgebied (GOG) van Vlassenbroek in Dendermonde, meer stroomopwaarts. Bij extreem hoge waterstanden treedt eerst het GOG Wal-Zwijn in werking, daarna het GOG Vlassenbroek. In Vlassenbroek, het grootste GOG van beide gebieden, zijn de inrichtingswerken al ver gevorderd.

Wat staat er op stapel?

Sinds januari 2008 wordt het Sigmaproject Wal-Zwijn in Hamme voorbereid. In overleg met alle betrokkenen – gemeentebesturen, natuurerenigingen, landbouworganisaties en -administraties, toeristische diensten, ruimtelijke ordening en erfgoed – werd een integraal inrichtingsplan uitgetekend. In 2010 volgden de opmaak en de goedkeuring van een milieueffectrapport (MER) en een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (GRUP) om de bestemming van het projectgebied te kunnen wijzigen. De nodige stedenbouwkundige vergunningen (SBV's) werden in 2012 afgeleverd, waarna gestart werd met de voorbereiding van de uiteindelijke maatregelen.

De zandopslagplaats voor de aanleg van de ringdijk werd in 2014 gebouwd. In het najaar van 2015 besteedde W&Z de werken voor de aanleg van die ringdijk aan. Dit voorjaar volgen wellicht de vergunningen om de graafwerken in het GOG en Groot Schoor te

starten. Tegelijkertijd wordt nagegaan welke andere elementen van het GOG al gebouwd kunnen worden. Na de werken aan de ringdijk wordt stapsgewijs toegewerkt naar de voltooiing van het overstromingsgebied. Eerst legt W&Z twee uitwateringssluizen aan, daarna wordt de bestaande Scheldedijk verlaagd tot overloopdijk. Een team van archeologen zal de ondergrond van het projectgebied onderzoeken alvorens er gebouwd wordt.

Zicht op de Schelde, vanuit Zwijn.

Contact

Meer informatie over het Sigmaplan vind je op www.sigmaplan.be/wal-zwijn

Met vragen kun je terecht bij:

Sander Belmans
Projectingenieur
Waterwegen en Zeekanaal NV
sander.belmans@wenz.be
tel. 03 224 67 21

Elias Verbanck
Projectleider
Agentschap voor Natuur en Bos
elias.verbanck@lne.vlaanderen.be
tel. 09 276 20 43

Colofon

Verantwoordelijke uitgever:

Waterwegen en Zeekanaal NV
Afdeling Zeeschelde
ir. Wim Dauwe
Lange Kievitstraat 111-113, bus 44
2018 Antwerpen

Redactie:

Pantarein Publishing in een consortium met
DenS Communicatie en Technum

Uitgave december 2015

Gedrukt op gerecycleerd papier

www.sigmaplan.be

Agentschap voor
Natuur en Bos

Waterwegen en Zeekanaal NV
weg van water